

‘Vroeger voedde
je een kind op
met het hele dorp.
Nu ben je als
moeder *vaak*
eenzaam’

In de media hoor en lees je steeds vaker over probleemkinderen. Kinderen die de weg kwijt zijn, ouders die ten einde raad zijn en de overheid die steeds vaker ingrijpt. Volgens Krijn van Beek, directeur van Denktank 2100 en adviseur van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (RMO), kan het anders, mét de hulp van opa en oma.

Van Beek: “Vroeger voedde het hele dorp kinderen op. Je ziet dat nu nog steeds in gemeenschappen zoals Urk. In het overgrote deel van ons land komt alles echter nu veel meer op de ouders neer. Uit onderzoek blijkt dat ouders meer tijd aan de opvoeding van hun kinderen besteden dan vroeger.”

Waarom zijn er toch meer kinderen die de fout ingaan en waarom lopen zoveel ouders vast? Om dit te begrijpen, moet je volgens Van Beek terug in de tijd.

Dooie boel

“Zo’n vijftig tot dertig jaar geleden verdwenen langzaamaan de traditionele dorpen van vroeger. We vonden het interessanter om ergens anders te gaan werken. Die jongen uit dat andere dorp was eigenlijk veel leuker dan de jongens uit het eigen dorp. We gingen steeds meer uit elkaar wonen. Natuurlijk hielden we wel contact met onze familie, maar het sociale netwerk beperkte zich niet meer tot de buurt waar we woonden, met ook broers en zussen in dezelfde straat en oma en opa om de hoek. Daar konden kinderen op veel plekken even binnen lopen, dat is er nu niet meer.”

Niet alleen families gingen uit elkaar, ook woonwijken zien er anders uit dan vroeger. Vrouwen gingen werken, waardoor er niet alleen minder

huismoeders zijn, maar ook de buurvrouw is overdag meestal niet thuis. “Tot zover is dit een natuurlijk proces, een maatschappelijke ontwikkeling die we graag wilden en die allerlei voordelen biedt. Wel is het jammer dat we de sociale ontmanteling van de woonomgeving met veel extra beleid bevorderden: kleine politieposten zijn opgegaan in regiokantoren, waardoor de sociale

‘Bij het consultatiebureau krijg je een dvd mee met opvoedtips van Rouvoet’

functie van de agent veel minder is. Ziekenhuizen fuseerden tot enorme instellingen, scholen werden groter en veel sportcomplexen zitten op industrieterreinen en niet in de woonomgeving. Overdag is het een dooie boel in woonwijken. Kleine buurtwinkels zijn verdwenen doordat we nu massaal met de auto naar de supermarkt gaan.”

Volwassenen hebben hier weinig moeite mee maar voor kinderen – en daarmee ook voor hun ouders – heeft

een dun sociaal netwerk in de buurt wel degelijk gevolgen.

Anoniem

“Kinderen zijn niet meer zichtbaar. Vroeger wisten ze dat ze gezien werden. Als Jantje over het gras fietste en de buurvrouw of de plaatselijke bakker zagen dit, dan zeiden zij er wat van, want zij kenden Jantje. En ook grootouders, tantes en

ooms hadden vroeger veel meer een vanzelfsprekende rol voor opgroeiende kinderen. Nu verkeren kinderen veel te vaak in een anonieme omgeving. Niemand kent of herkent ze. De vanzelfsprekendheid van de sociale inbedding van vroeger is helemaal verdwenen. Kinderen kunnen veel meer hun gang gaan, zonder dat iemand hen ziet of belangstelling voor ze heeft. En als het nu misgaat met kinderen, zoeken we geen hulp meer bij onze familie of burens, we

‘Opvoeden is meer dan corrigeren en instrueren. Het is voorleven en inspireren’

verwachten dat de overheid helpt, waardoor de overheid een soort hulpopvoeder is geworden. Als je nu voor het eerst bij het consultatiebureau komt, krijg je een dvd mee waarop Minister Rouvoet opvoedtips geeft en vertelt over elektronische kinddossiers, het consultatiebureau en Jeugdzorg: allemaal instanties die het kind in de gaten houden en vroegtijdig kunnen ingrijpen als het fout gaat. De overheid maakt kinderen dus bij voorbaat tot probleemgeval.” Geen goede ontwikkeling, vindt Van Beek. Het kan volgens hem ook anders. “We kunnen bewust organiseren dat sociale netwerken rond gezinnen weer meer kans krijgen. En zo de behoefte aan overheidsingrijpen verminderen.”

Luchtiger karakter

De oplossing van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling* is een simpele. Zorg voor nieuwe sociale netwerken, waarbij ouders weer in gesprek komen met hun familie én met elkaar gaan praten over het opvoeden, want dat gebeurt nu nauwelijks. Hij geeft een paar voorbeelden waarbij ook scholen en kinderdagverblijven een grotere rol kunnen spelen en het praten over opvoeden een veel luchtiger karakter krijgt. “Kinderdagverblijven kunnen bijvoorbeeld een fietsdag voor ouders en kinderen organiseren. Zo heb je op

een informele manier een leuke dag met z'n allen en komen de gesprekken onderling vanzelf op gang. Bovendien hebben ouders en kinderen er veel baat bij als zij zien hoe het er in andere gezinnen aan toe gaat. Dit zou trouwens ook erg leuk kunnen zijn voor grootouders en hun kleinkinderen.” Scholen zouden het contact tussen ouders ook moeten aanmoedigen. “Nu worden ouders vooral ingeschakeld als voorleesmoeder of om de kerstversiering op te hangen. De sociale binding onderling zou kunnen verbeteren door het organiseren van informatieavonden over bijvoorbeeld kinderen en internet. Ouders herkennen ervaringen van andere ouders en raken met elkaar in gesprek. Dan komen de gesprekken over opvoed-

Kinderen zien best weinig van de oudere generatie, daar valt heel veel mee te doen.”

Ten slotte zijn er allerlei opvoedcursussen. “Door de naam van die cursussen wordt het meteen een beladen iets waar je alleen naar toe gaat als je problemen hebt. Het zou allemaal veel leuker en luchtiger kunnen. Haal daarmee dit soort cursussen uit de taboesfeer. Ze kunnen een prima plek zijn om met andere ouders in contact te komen en ervaringen uit te wisselen.”

Te krampachtig

Van Beek ziet ook een belangrijke rol voor grootouders weggelegd om de sociale inbedding rondom hun (klein) kinderen te verstevigen. “We praten eigenlijk niet meer met onze kinderen

‘De overheid maakt kinderen bij voorbaat tot probleemgeval’

vraagstukken vanzelf. Ook hier geldt weer dat het geweldig zou zijn om bij de sociale netwerken rond scholen ook grootouders te betrekken.

over het opvoeden. Vroeger kwam je veel meer bij elkaar over de vloer en ging dat vanzelf. Nu wordt het opvoeden teveel als zaak van de

ouders gezien, waar grootouders zich niet mee mogen - maar vaak ook niet mee willen - bemoeien. We doen te krampachtig. Misschien komt dat ook wel door de term opvoeden. Bij opvoeden denk je automatisch aan correctie en instructie: het uitdelen van bevelen en het geven van straf. Dat is helemaal niet prettig en daarom is het niet raar dat grootouders daar niet altijd zin in hebben. Opvoeden is echter meer dan alleen corrigeren en instrueren. Opvoeden is ook het geven van een voorbeeld, het voorleven. En ook het inspireren, 'dit vind ik interessant of belangrijk' en introductie, 'dit is de dokter, wilde je de dokter ook iets vragen?' en zo zijn er nog veel meer zaken die voor opgroeiende kinderen essentieel zijn om zich de normen, waarden, verantwoordelijkheden, kansen en mogelijkheden van de wereld eigen te maken." Volgens Van Beek is het woord opvoeden eigenlijk veel te beladen. In het Engels gebruiken ze de term raising children, wat veel minder streng klinkt. "Een nieuw woord in het Nederlands zou kunnen helpen."

Altijd je zin

Van Beek voegt hier nog aan toe: "Opa's en oma's die denken dat ze niet met opvoeden bezig zijn als ze hun kleinkinderen alleen maar lekker verwennen, hebben het mis. Ook zij geven een voorbeeld aan hun kleinkinderen. Hun opvoedende rol bestaat er bijvoorbeeld uit dat ze kinderen leren dat er geen grenzen zijn, dat snoep ook in ongeremde hoeveelheden mag worden genoten en dat je altijd je zin krijgt als je maar genoeg dreint. Tijd besteden aan je kleinkinderen betekent altijd dat je een opvoedende invloed hebt, juist ook als je niet wilt 'opvoeden'. Anders

gezegd: opgroeiende kinderen hebben vooral belang bij een gunstige en gevarieerde opgroeiomgeving en daar horen grootouders vanzelfsprekend bij."

'Opa en oma hebben veel levenservaring. Dat alleen al is opgroeivoerdsel'

Toch kan het voorkomen dat u het gevoel hebt dat u de aansluiting met uw kleinkinderen mist. De wereld is immers behoorlijk veranderd. Kinderen groeien op met internet, Nintendo en televisie. Uw ervaringen sluiten niet aan bij wat de huidige samenleving te bieden heeft. Ook hier heeft Van Beek een oplossing voor.

Opgroeibegeleiders

"Grootouders hebben veel levenservaring, doen dingen vaak net even anders dan de ouders van hun kleinkinderen en dat op zichzelf is voor opgroeiende kinderen al heel veel opgroeivoerdsel. Grootouders die meer pret van hun kleinkinderen willen hebben, zouden mee kunnen gaan naar informatieavonden op school of ze kunnen een opvoedcursus volgen - die we misschien beter opgroeiocursus kunnen noemen. Wel is het belangrijk dat ze er een kiezen die ze leuk vinden. Er is veel aanbod, dus met een beetje zoeken, is er vast wel iets te vinden dat past bij de eigen ideeën en belangstelling. Via zo'n cursus kunnen grootouders hun gereedschapskistje als opgroei-bege-

leider verrijken, waardoor ze meer plezier met en van hun kleinkinderen hebben. Tegelijkertijd krijgen ze met een opgroeiocursus meer taal tot hun beschikking waardoor het makkelijker

wordt om met de ouders van hun kleinkinderen te praten over de wondere wereld van het opgroeiende kind."

Lusten en lasten

Toch rijst meteen de vraag of dit ook niet automatisch betekent dat u als grootouder veel meer betrokken moet worden uw opgroeiende kleinkinderen. Dus meer aanwezig zijn dan nu. In deze fase van uw leven geniet u juist van uw vrijheid en het feit dat u de lusten hebt, maar niet meer de lasten van het opvoeden. Wellicht werkt u nog of reist u juist veel. Van Beek: "Ik zou nooit het woord 'moeten' gebruiken, dat mogen grootouders vooral zelf weten. Ik denk wel dat kleinkinderen, ouders en grootouders heel veel plezier van elkaar kunnen hebben, misschien wel meer dan nu vaak het geval is."

* Het interview is gebaseerd op het advies **Investeren rondom kinderen**, te vinden op de website van de RMO: www.adviesorgaan-rmo.nl.